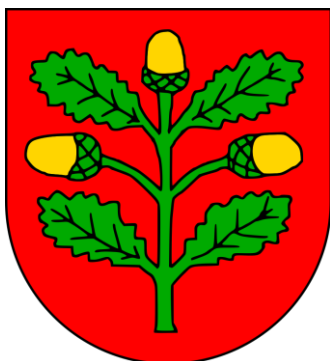

Zastavení druhé: Modřice (Mödritz)

Město Modřice, kterému jeho němečtí obyvatelé říkali *Mödritz* a brněnský hantec měl pro ně označení *Blajkec*, pokládá mnoho Brňanů za součást svého města, ačkoliv k Brnu nikdy nepatřilo. Leží na břehu starého ramene Švarcavy, nedaleko jejího soutoku se Svitavou. Od nížinných meandrů staré řeky, které se nápadně liší od dnešního napřímeného a od města vzdáleného koryta Svatky, terén mírně stoupá k východním výběžkům Bobravské vrchoviny u Želešic. Na tomto mírném návrší založil počátkem 12. století olomoucký biskup **Jindřich Zdík** svůj hrad, který byl výrazem jeho snahy mocensky konkurovat moravským údělným knížatům. Modřice jsou poprvé doloženy ve slavné listině Jindřicha Zdíka z r. 1141 (starší datace byla 1131), a jsou tedy starší než osídlení Brna v jeho středověkých hradbách.

Je známým předmětem sporu mezi českými a německými badateli, zda za Jindřicha Zdíka byly Modřice českou, nebo už německou osadou, a k rozhodnutí této otázky neexistují prakticky žádné prameny. Němečtí etymologové vycházeli pro název obce *Mödritz* z německého *Modder* „bažina“, čeští viděli v Modřicích odkaz na vlastní jméno *Modr* („Modrovi lidé“) od „modrý“. Jisté však je, že ve nejpozději ve 13. století, kdy olomouckým biskupem byl Bruno von Schauenburg, byly Modřice kolonizovány z oblasti bavorsko-rakouské – tehdy vzniklo souvislé německé osídlení jižní Moravy i německé jazykové ostrovy na Brněnsku a Vyškovsku. Je tedy očividným zkresením, tvrdí-li dnes webové stránky obce, že „...od 13. stol. nastává smíšení původních slovanských obyvatel s germánskými, kteří nakonec byli ve XX. stol. v převaze.“¹ Už v nejstarších modřických matrikách z pol. 17. stol. jsou česká příjmení ojedinělá. Dobu německé kolonizace Modřic nepomáhá

určit ani zasvěcení farního kostela **sv. Gotthardovi**, německému patronovi benediktinského řádu, který zemřel jako biskup v Hildesheimu r. 1038 a byl r. 1131 svatořečen. Přestože výzkumy jižní zdi kostela dokládají stáří z konce 12. stol., písemná zmínka o kostele je až z r. 1222, tedy až z doby velké německé kolonizace. Jako farář se uvádí Wilhelm, který patřil

¹ Modřice na úsvitu dějin [online]. In *Město Modřice: Oficiální web města Modřice*. Kap. Město. Historie. Dostupné z URL <<http://www.mesto-modrice.cz/mesto/historie>>

k úzkému okruhu spolupracovníků biskupa Roberta von England. Biskup přispěl i do moravské literatury alegorickým výkladem starozákonní Písňe písní, souborem kázání k Listům apoštolským a oblíbenou příručkou pro zpovědníky Summa confessionum. Zasvěcení kostela sv. Gotthardu ukazuje nejspíš na duchovní svět Robertova nástupce biskupa Konrada von Friedberg, který býval kanovníkem v Hildesheimu.

Modřice jako biskupské zboží byly spolu s rajhradským klášteřem jedním z mála míst v moravské diecézi, která **se nikdy nepřihlásila k reformaci**. Zůstaly tak ušetřeny jakýchkoliv konfesních sporů, bohužel však nikoli válek. Zničeny byly spolu s rajhradským klášteřem za krátkého mongolského vpádu 1241 i za uhersko-moravských (zv. kumánských) válek 1253; ve 40. letech 14. století přerostl biskupův ekonomický spor s Brnem do války, kvůli níž muselo Brno na obranu proti Modřicím urychleně opravovat hradby. Ve třicetileté válce byly Modřice r. 1620 vojsky Friedricha Falckého, ale zato štědrě obdarovány kardinálem Dietrichštejnem r. 1631. Na dlouhou dobu se Modřice staly místem prosperity – nejprve svými viničemi, později zahradnictvím, v němž zvláštní roli hrálo renomé modřického zelí. Konzervárny zelí v Přízřenicích a Modřicích byly velmi známými podniky.

Kostel ve své současné podobě je klasicistní uměleckou památkou z konce 18. století, poté co byl původní kostel r. 1724 zcela zničen požárem. Dominantou interiéru je oltářní obraz sv. Gottharda od Ferdinanda Lichta, k němuž se koná pouť v sobotu okolo sv. Gottharda (**Mödritzer Kirchweih**, česky *modřické hody*). Další památkou je gotická **socha Matky Boží a sousoší Krista s apoštolý na Olivové hoře**, jehož autor patřil do okruhu nizozemského sochaře Nicolase Gerhaerta z Leydeny a dílo vytvořil před rokem 1482. Restaurované originály těchto modřických děl jsou pro svou mimořádnou cenu dnes chovány v Brně, jednak v Diecézním muzeu na Petrově, jednak v Moravské galerii.

Konečně je třeba zmínit sochu Piety, která byla do Modřic přenesena ze zrušeného kostela ve Slatině a k níž se od 18. století konávala ve čtvrtek okolo sv. Bartoloměje pouť cechu zahradnického – tzv. **Gockschelfest** (česky *kokšľfest*).

Oč méně bylo v Modřicích konfliktů náboženských, o to dramatičtější se stal veřejný život německé obce ve století 19. s rostoucím národním uvědoměním českým. Zvláštní památkou na tento německo-český zápas je neobarokní kaple s prvky kubismu, která byla postavena na náměstí jako připomínka modřických obětí 1. světové války. Liší se totiž od jiných pomníků padlým vojákům v českých zemích tím, že se začala stavět už r. 1916, tedy uprostřed války, v monumentálním stylu jako projev loajality modřických občanů vůči Rakousku. Po válce ovšem získala **zasvěcení sv. Václava** jako českému patronovi, což její prorakouský charakter lépe sladilo s novými politickými poměry.

Každodenní boje mezi modřickými Němci a českou menšinou se po 1. světové válce projevily bojem o vzdělávání (české a německé školy), a spolkový život (Mödritzer Turnverein, Sokol), aby vzápětí ještě zesílily německým tlakem na zánik těchto institucí, zvláště v době německé okupace, a konečně tragicky vyvrcholily nuceným vysídlením všeho původního obyvatelstva Modřic 31. května 1945, kdy při tzv. pochodu smrti mnoho osob zahynulo. Velké skupiny Modřických se usadily v rakouském **Erbachu** a ve **Wolkersdorfu**, kde vznikla krajanská muzea a postupně se jim podařilo znovu navázat vztah nejen mezi sebou, ale také k Modřicím (první smlouvu o partnerství s Modřicemi se podařilo podepsat 15. 7. 1968).

K modřickým poutím, které bývaly důležitou událostí německého folklóru na Brněnsku, se už po r. 1945 noví čeští kolonisté Modřic později nepřihlásili. Teprve v poslední době se daří brněnským minoritům, kteří dnes zajišťují duchovní správu v Modřicích, znovu konat jarní pouti ke sv. Gotthardovi.